

Maciej Zachara

Naśladowanie Maryi w "Zbiorze Mszy o Najświętszej Maryi Pannie"

Salvatoris Mater 7/3/4, 278-289

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

We współczesnej teologii i pobożności maryjnej jednym z podstawowych tematów jest naśladowanie Maryi. Wynika ono z głębokiego związku, jaki łączy Maryję i Kościół. Według Soboru Watykańskiego II, *Boża Rodzicielka jest, jak uczył już św. Ambroży, pierwowzorem (typus) Kościoła w porządku wiary, miłości i doskonałego zjednoczenia z Chrystusem*¹. Dlatego Kościół, *rozważając Jej tajemniczą świętość, naśladowując miłość [...] sam także staje się matką [...]. On także jest dziewicą, która nieskazitelnie i w czystości dochowuje wiary danej Oblubieńcowi, a naśladowując Matkę swego Pana, mocą Ducha Świętego zachowuje dziewiczo nienaruszoną wiarę, mocną nadzieję i szczerą miłość*². Pobożność naśladowania Maryi jest czymś, co dotyczy także poszczególnych chrześcijan: *wierni ciągle jeszcze starają się usilnie o to, aby przezwyciężając grzech, wzrastać w świętości; dlatego też wznoszą oczy do Maryi, która świeci całej wspólnotie wybranych jako wzór cnót*³.

Maciej Zachara MIC

Naśladowanie Maryi w Zbiorze Mszy o Najświętszej Maryi Pannie

SALVATORIS MATER
7(2005) nr 3-4, 278-289

do Mszy o Najświętszej Maryi Pannie⁵. Należy w tych księgach widzieć coś więcej niż tylko praktyczny instrument do zastosowania w pewnych sytuacjach duszpasterskich. Jest to dokument wyrażający aktualny stan wiary Kościoła odnośnie do Maryi. Celem niniejszego artykułu jest prześledzenie, jak w tej księdze liturgicznej jest przedstawiony temat naśladowania Maryi.

Jedną z podstawowych form wyrazu wiary Kościoła jest liturgia. *Lex orandi i lex credendi* to dwie rzeczywistości ściśle ze sobą powiązane i nawzajem na siebie oddziałujące.

W 1986 r. ukazał się, wydany przez Stolicę Apostolską, z myślą przede wszystkim o zastosowaniu w sanktuariach maryjnych, *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*⁴ oraz *Lekcjonarz*

¹ SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 63 (dalej: LG).

² TAMŻE, 64.

³ TAMŻE, 65.

⁴ *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, Pallottinum, Poznań 1998¹ [odtąd: ZMNMP. (Inny skrót: WTP – Wprowadzenie teologiczne i pastoralne)].

⁵ *Lekcjonarz do Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, Pallottinum, Poznań 1998 (odtąd: ZMNMPL).

1. Temat naśladowania Maryi we Wprowadzeniach teologiczno-pastoralnych do *Zbioru Mszy* i *Lekcjonarza*

Ideę naśladowania Maryi łatwo można zrozumieć jedynie w sensie naśladowania w życiu konkretnych postaw, którymi odznaczała się Maryja. Jednakże naśladowanie Maryi opiera się na znacznie głębszej podstawie teologicznej, która jest wskazana już na samym początku Wprowadzenia do *Zbioru Mszy*. Punkt 1 Wprowadzenia jest związłym przypomnieniem nauczania Soboru Watykańskiego II na temat liturgicznej czci Maryi i w tym kontekście zostaje przywołany 103 numer Konstytucji liturgicznej *Sacrosanctum concilium*, w którym padają m.in. takie słowa o Maryi: *W Niej Kościół podziwia i wysławia wspaniały owoc Odkupienia i jakby w przezroczystym obrazie z radością ogląda to, czym cały pragnie i spodziewa się być*⁶. To właśnie słowa o Maryi jako obrazie Kościoła są podstawą dla idei Jej naśladowania. Nie chodzi tu o postrzeganie Maryi jako zewnętrznie rozumianego przykładu, traktowanego moralistycznie. Naśladowanie Maryi wynika z faktu, że Kościół w Niej rozpoznaje swój własny obraz i doświadcza głębokiej z Nią wspólnoty.

Temat naśladowania Maryi jest podjęty szczególnie w numerach 12-18, w częściach Wprowadzenia poświęconych obecności Chrystusa w sprawowaniu liturgii (11-13) i znaczeniu przykładu Maryi w sprawowaniu liturgii (14-18). Numery 12 i 13 mówią o naśladowaniu Maryi nieodłącznym od wspólnoty z Nią. Kościół chce przeżywać tajemnice Chrystusa wraz z Maryją i tak jak Ona⁷. Sprawuje on Boskie misteria, jednocząc się z Maryją i naśladowując Jej ducha pobożności: złączony z Jej głosem błogosławi Boga, z Nią pragnie słuchać i rozważać słowo Boże, razem z Nią chce stać się uczestnikiem paschalnej tajemnicy Chrystusa, wypraszać dar Ducha Świętego i iść na spotkanie Chrystusa⁸.

W części Wprowadzenia poświęconej znaczeniu przykładu Błogosławionej Dziewicy podkreśla się, że liturgia, korzystając z nauczania i języka Ojców, wyraża znaczenie przykładu Maryi na wiele sposobów. Liturgia nazywa Ją wzorem, zwłaszcza gdy podkreśla się Jej świętość oraz ukazuje się Ją jako Służebnicę Pana i Uczennicę Chrystusa; jest Ona także nazywana figurą, jako Dziewica, Oblubienica i Matka; jest także obrazem, według słów przytoczonej już Konstytucji liturgicznej nr 103⁹.

⁶ ZMNMP. WTP, nr 1.

⁷ TAMŻE, nr 12.

⁸ TAMŻE, nr 13.

⁹ TAMŻE, nr 15.

Liturgia ukazuje Maryję jako przykład cnót i wzór wiernego współdziałania w dziele zbawienia¹⁰. Kościół przez liturgię uczy naśladowania Maryi ze względu na wiarę i posłuszeństwo w przyjęciu przez Nią planu Bożego¹¹. Celem ukazania przez liturgię przykładu Maryi jest upodobnienie wiernych do Matki, aby tym samym pełniej upodobnili się do Jezusa Chrystusa, aby służyli Bogu i pełnili Jego wolę¹². Nie chodzi tutaj zatem o pobożność stawiającą w centrum samą Matkę Jezusa oraz o pobożność będącą celem samym w sobie. Naśladowanie Maryi polega w istocie na ciągłym wydawaniu siebie na służbę Bogu, na przemianie życia i ma za cel zjednoczenie z samym Bogiem.

Z kolei krótkie Wprowadzenie teologiczno-pastoralne do *Lekcjonarza* maryjnego jest w połowie (numery 6-10) poświęcone tematowi „Najświętsza Maryja Panna wzorem Kościoła słuchającego słowa Bożego”. Bo chociaż w ciągu wieków wielu świętych Kościoła odznaczało się umiłowaniem słowa Bożego, wzorem ucznia wiernie słuchającego słowa jest Maryja, która jako pierwsza została nazwana błogosławioną ze względu na swoją wiarę (Łk 1, 45)¹³. Liczne momenty z życia Maryi ukazują Ją jako wzór osoby słuchającej i przyjmującej słowo Boże. W chwili zwiastowania przyjęła z wiarą słowa archanioła Gabriela, dwukrotnie w Ewangelii według św. Łukasza jest o Niej powiedziane, że zachowywała w sercu słowa Pana i rozważała je w duszy (Łk 2, 19. 51). Słowo Boże, przyjęte przez Maryję, pobudziło Ją do nawiedzenia Elżbiety. Maryja, co podkreśla Wprowadzenie do *Lekcjonarza*, nie odrzucała także słów twardych (Łk 2, 34-35) lub niejasnych (Łk 2, 49). W czasie uczyty weselnej w Kanie, głębiej rozumiejąc słowa Jezusa, poleciła spełnić Jego rozkazy i w ten sposób przyczyniła się do objawienia Jego chwały i do wzmocnienia wiary uczniów. Pod krzyżem przyjęła słowa Jezusa, polecające Jej macierzyńskiej opiece umiłowanego ucznia. Zaś po zmartwychwstaniu Jezusa zachowała Jego polecenie pozostania w mieście do czasu przyjścia mocy z wysoka (Łk 24, 49) i trwała z uczniami na modlitwie¹⁴. Dlatego *Lekcjonarz*, za adhortacją Pawła VI *Marialis cultus*, stosuje do Maryi określenie „Dziewica słuchająca, która z wiarą przyjęła słowo Boże”¹⁵, zaś za istotny element pobożności maryjnej uznaje poprawne czytanie słowa Bożego w liturgii, otaczanie go szczególną miłością, słuchanie z wiarą,

¹⁰ TAMŻE, nr 14.

¹¹ TAMŻE, nr 16.

¹² TAMŻE, nr 17.

¹³ ZMNMPL. WTP, nr 7.

¹⁴ TAMŻE, nr 8.

¹⁵ TAMŻE, nr 9; zob. Paweł VI, Adhortacja apostolska *Marialis cultus*, 17.

zachowywanie w sercu, rozważanie go w duszy, głoszenie ustami, wierne wypełnianie i stosowanie do niego swojego życia¹⁶.

Wprowadzenie do *Lekcjonarza* mówi również na temat doboru czytań. Korpus czytań wybranych do *Lekcjonarza* obejmuje nie tylko czytania ze Starego i Nowego Testamentu odnoszące się wprost do Maryi, oraz czytania ze Starego Testamentu, które w tradycji Kościoła zastosowano do Niej, lecz także te czytania z Nowego Testamentu, które wprawdzie nie odnoszą się do Maryi wprost, niemniej jednak zostały przewidziane na obchody ku Jej czci dla zaznaczenia, że w Niej w szczególny sposób zajaśniały cnoty ewangeliczne¹⁷.

2. Idea naśladowania Maryi w tekstach liturgicznych *Zbioru Mszy i Lekcjonarza*

2.1. Maryja jako figura i obraz Kościoła

2.1.1. Matka i Dziewica

Kościół w szczególny sposób rozpoznaje się w figurze Maryi – Matki i Dziewicy. Tak jak Maryja w dziewiczy sposób poczęła i zrodziła Syna Bożego, tak Kościół dzisiaj pełni misję macierzyńską, rodząc dzieci Boże w dziewiczy sposób w sakramencie chrztu.

W najpełniejszy sposób temat ten jest podjęty w przeznaczonym na Okres Wielkanocny formularzu nr 16 „Święta Maryja źródło światła i życia”. Antyfona na wejście adresuje do Maryi następujące słowa:

*Witaj, Matko Światłości: będąc Dziewicą zrodziłaś Chrystusa i stałaś się wzorem Matki Kościoła, który odradza wierzące ludy w czystym źródle chrzcielnym. Alleluja*¹⁸.

Również Kolekta skomponowana jest w oparciu o paralelę: macierzyństwo Maryi – macierzyństwo Kościoła:

*Wszchemogący Boże, Twój Syn narodzony z Matki Dziewicy stał się pierworodnym między wielu braćmi i Zbawicielem świata, spraw, niech Matka Kościół, który w czystym źródle chrzcielnym zrodził dla nieba ludzi pochodzących z ziemi, przez życie według Ewangelii i sakramenty dające łaskę doprowadzi ich do podobieństwa ze swoim Założycielem, naszym Panem Jezusem Chrystusem*¹⁹.

¹⁶ ZMNMPL, nr 10.

¹⁷ TAMŻE, nr 3a-c.

¹⁸ ZMNMPL, 89.

¹⁹ TAMŻE.

Prefacja tego formularza zawiera odniesienia nie tylko do chrztu, ale i do pozostałych sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego, bierzmowania i Eucharystii:

W Twojej ojcowskiej dobroci postanowiłeś, aby w sakramentach Kościoła mistycznie odnawiały się zdarzenia, które w całej prawdzie przeżyła Matka Dziewica. Kościół, płodna dziewica, rodzi w wodzie chrztu dzieci, które się poczęły z wiary i Ducha Świętego. Nowo narodzonych namaszcza cennym olejem krzyżma, aby Duch Święty, który nappełnił Dziewicę Maryję, zstąpił na nich ze swoimi darami. Codziennie zastawia stół dla swoich dzieci i karmi je chlebem z nieba, Ciałem naszego Pana Jezusa Chrystusa, którego Dziewica Maryja zrodziła za życie świata²⁰.

2.1.2. Obraz eschatologiczny

Jak stwierdza to cytowany już 103 nr Konstytucji liturgicznej, w Maryi Kościół ogląda to, czym pragnie i spodziewa się być. Maryja jest obrazem Kościoła uwielbionego. Ten temat szczególnie mocno jest zaznaczony w formularzu nr 27 „Najświętsza Maryja Panna obraz i Matka Kościoła (III)”, należącym do pierwszej serii formularzy na okres zwykły.

Motyw ten pojawia się już w Antyfonie na wejście:

Witaj, święta Maryjo, zwierciadło bez skazy! W Tobie Kościół ogląda przeczysty obraz swojej przyszłej chwały²¹.

Kolekta wyraża myśl, że wpatrywanie się w Maryję jako w obraz Kościoła prowadzi lud pielgrzymujący do tym gorliwszego kroczenia za Chrystusem:

Boże, Twoja moc i dobroć sprawiły, że Najświętsza Dziewica, wspaniała owoc odkupienia, jaśnieje jako przeczysty obraz Kościoła; użyj łaski swojemu ludowi pielgrzymującemu na ziemi, aby w Nią wpatrzony, szedł wiernie za Chrystusem aż dojdzie do pełni chwały, jaką z radością ogląda w Najświętszej Dziewicy Maryi²².

Wątek chrystologiczny jest jeszcze wyraźniej zaznaczony w Modlitwie nad darami. Kościół ma zostać ukształtowany na obraz Chrystusa, który ogląda w Jego Matce:

Panie, nasz Boże, niech nas oczyści Ofiara, którą Tobie składamy, i niech z dnia na dzień kształtuje Twój Kościół na obraz Chrystusa, jaki podziwia i wysławia w Jego chwalebnej Matce²³.

²⁰ TAMŻE, 90.

²¹ TAMŻE, 124.

²² TAMŻE, 124-125.

²³ TAMŻE, 125.

Maryja jest jednocześnie obrazem Kościoła pielgrzymującego, jak też jego ikoną eschatologiczną. Prefacja bardzo harmonijnie łączy te dwa aspekty:

Ty dałeś swojemu Kościołowi Najświętszą Dziewicę Maryję jako przeczysty obraz macierzyńskiej roli i przyszłej chwały; Dziewicę odznaczającą się nienaruszoną wiarą; Oblubienicę złączoną z Chrystusem nierozzerwalnym węzłem miłości i zjednoczoną z Jego męką; Matkę płodną za sprawą Ducha Świętego, zatroskaną o dobro wszystkich ludzi; Królową ozdobioną klejnotami cnót, odzianą w słońce, uwieńczoną gwiazdami i mającą udział w chwale swego Pana na wieki²⁴.

Czytania przewidziane dla tej Mszy św. to Ap 21, 1-5a i Łk 1, 26-38²⁵. Treścią pierwszego czytania jest wizja Nowego Jeruzalem, czyli Kościoła w chwale. Liturgiczna lektura każe odnieść ten obraz także do Maryi jako eschatologicznego obrazu Kościoła. Zaś gdy chodzi o perykopę ewangeliczną o zwiastowaniu, kluczem do jej lektury są słowa archanioła Gabriela: *Będzie panował nad domem Jakuba na wieki*, wyszczególnione zresztą w nagłówku²⁶. Słowa te należy odczytać w duchu eschatologicznym. Panowanie Chrystusa jest wieczne, ma w nim udział zarówno Maryja, jak Kościół.

2.1.3. Maryja nawiedzająca

O ile poprzednie obrazy są od dawna obecne w teologii, o tyle czymś oryginalnym a jednocześnie bardzo aktualnym jest odniesienie do Kościoła obrazu Maryi nawiedzającej Elżbietę. Ten temat jest podjęty w formularzu nr 3 „Nawiedzenie Najświętszej Maryi Panny”²⁷. Nie jest to wprawdzie ani jedyny, ani główny temat tego formularza, niemniej jednak jest on wprost zaznaczony we wprowadzeniu do formularza i w Modlitwie po Komunii.

We wprowadzeniu czytamy o Maryi:

Jest także wzorem Kościoła, który wyposażony w Boskie sakramenty i napełniony Duchem Świętym nawiedza wszystkie narody, aby one uznały Chrystusa za swego Zbawiciela²⁸.

Modlitwa po Komunii brzmi następująco:

Boże, nasz Ojczy, niech Twój Kościół, wyposażony w Boskie sakramenty i napełniony Duchem Świętym, podąża z radością do wszystkich

²⁴ TAMŻE.

²⁵ ZMNMPL, 113-115.

²⁶ TAMŻE, 114.

²⁷ ZMNMPL, 35-37.

²⁸ TAMŻE, 35.

*narodów, aby słuchając jego słów zbawienia, cieszyły się z dokonanego odkupienia i uznały Chrystusa za swego Zbawiciela*²⁹.

2.2. Naśladowanie postaw Maryi

Kościół, rozpoznając w Maryi swój własny obraz, postrzega Ją jednocześnie jako wzór różnych postaw chrześcijańskich. Formularze mówiące o przykładzie Maryi są bardzo liczne, wiele z nich wskazuje na konkretne postawy Maryi, mogące być naśladowane przez wierzących.

2.2.1. Wiara i nadzieja

Do podstawowych cnót maryjnych, polecanych do naśladowania, należą wiara i nadzieja. Formularz nr 1 „Najświętsza Maryja Panna Wybrana Córka Izraela”, przewidziany na okres Adwentu, ukazuje Maryję jako wzór osoby, która z wiarą i nadzieją oczekuje Zbawiciela. Oto Kolekta tego formularza:

*Boże, Ty wybrałeś na Matkę Zbawiciela Najświętszą Dziewicę Maryję, która wyróżniła się wśród pokornych i ubogich; spraw, abyśmy idąc za Jej przykładem, oddawali Tobie hołd prawdziwej wiary i pokładali w Tobie całą nadzieję zbawienia*³⁰.

Godna naśladowania wiara Maryi uwidoczniła się nie tylko w Jej oczekiwaniu na Zbawiciela, ale także w przyjęciu przez Nią Chrystusa. Podkreśla to alternatywna Kolekta formularza nr 4. „Święta Maryja, Boża Rodzicielka”, przewidzianego na okres Narodzenia Pańskiego:

*Boże, Święta Maryja najpierw duchem, a potem ciałem przyjęła Twojego Syna przychodzącego z nieba, spraw, abyśmy przyjmwszy Chrystusa z wiarą, ukazywali Go światu przez sprawiedliwe czyny*³¹.

Wiara Maryi uzewnętrznia się także w Jej trwaniu pod krzyżem Chrystusa i w oczekiwaniu na Jego zmartwychwstanie. Pierwszy z tych tematów podejmuje Prefacja z formularza 11 „Najświętsza Maryja Panna pod krzyżem Pana (I)”, przeznaczonego na okres Wielkiego Postu:

*Albowiem z postanowienia Twojej Opatrzności obok krzyża Syna stanęła wierna Matka, wypełniając starodawne proroctwa i dając nowe przykłady życia. [...] Tam stała się wzorem Oblubienicy Kościoła, który wpatrzony w nieustraszoną Dziewicę, dochowuje nienaruszonej wiary danej Oblubieńcowi, nie ugięty groźbami ani nie złamany prześladowaniem*³².

²⁹ TAMŻE, 37.

³⁰ TAMŻE, 30.

³¹ TAMŻE, 44.

³² TAMŻE, 70.

Temat wiary Maryi w Jej oczekiwaniu na zmartwychwstanie Chrystusa jest podjęty w Prefacji formularza 15 „NMP w tajemnicy Zmartwychwstania Pańskiego”, choć nie ma tu mowy wprost o naśladowaniu Maryi:

Ty przez zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa napelniłeś niewymowną radością Najświętszą Dziewicę i przedziwnie wywyższyłeś Jej wiarę. Ona bowiem, wierząc, poczęła Syna i wierząc oczekiwała Jego zmartwychwstania; umocniona wiarą wyglądała dni światła i życia³³.

2.2.2. Słuchanie i zachowywanie słowa Bożego: postawa ucznia Chrystusa

Jezus w Ewangelii ogłasza błogosławionymi tych, którzy słuchają słowa Bożego i zachowują je (Łk 11, 28). Błogosławieństwo to w szczególny sposób odnosi się do Maryi, która przyjąwszy słowo, poczęła i zrodziła Syna Bożego, a następnie wiernie zachowywała słyszane przez siebie słowa. Temat naśladowania tej cnoty Maryi pojawia się w szczególny sposób w formularzach przeznaczonych na okres Narodzenia Pańskiego.

Pierwsza z Kolekt proponowanych w formularzu nr 4 „Święta Boża Rodzicielka” łączy temat słuchania i zachowywania słowa z przyjęciem Chrystusa. Kolekta dostrzega analogię między przyjęciem Syna Bożego w łonie Maryi a naszym przyjęciem Chrystusa w Eucharystii:

Boże, Ty zesłałeś z nieba do łona Najświętszej Dziewicy swego Syna, Słowo zbawienia i Chleb życia, spraw abyśmy tak jak Ona przyjęli Chrystusa, zachowując w sercu Jego słowa i obchodząc z wiarą tajemnice zbawienia³⁴.

Przyjęcie słowa przez Maryję nie było aktem jednorazowym, ale stałą postawą w Jej życiu. Zwraca na to uwagę Modlitwa nad darami formularza nr 5 „NMP Matka Zbawiciela”:

Boże, nasz Ojczy, przyjmij dary przez nas złożone i oświeć nas światłem Ducha Świętego, abyśmy za przykładem Najświętszej Maryi Panny rozważali Twoje słowa i zachowywali je w naszych sercach³⁵.

Słuchanie i zachowywanie słowa Bożego to jedna z najważniejszych cech ucznia Chrystusa. Podkreśla to szczególnie wielkopostny formularz nr 10 „NMP Uczennica Pańska”. Kolekta podkreśla, że w Maryi Bóg dał nam *wzór ucznia wiernie zachowującego słowa życia³⁶*, Prefacja nazywa Maryję „Uczennicą Wcielonego Słowa”, która *pilnie szukała*

³³ TAMŻE, 86.

³⁴ TAMŻE, 43.

³⁵ TAMŻE, 47.

³⁶ TAMŻE.

*Twojej woli i wiernie ją wypełniała*³⁷, zaś Modlitwa po Komunii wyraża prośbę, *abyśmy za przykładem Najświętszej Maryi Panny stawali się prawdziwymi uczniami Chrystusa, pilnie słuchali Jego słów i wiernie je zachowywali*³⁸.

2.2.3. Otwartość na działanie Ducha Świętego

Ze słuchaniem i rozważaniem słowa Bożego łączy się postawa otwartości na głos Ducha Świętego i uległości Jego działaniu. Maryja przeżyła dwukrotnie przyjście Ducha Świętego: w zwiastowaniu i w dniu Pięćdziesiątnicy. Temat otwartości pojawia się szczególnie w formularzach nawiązujących do tych wydarzeń.

Formularz nr 3 „Nawiedzenie NMP” nawiązuje do odwiedzin u Elżbiety, mających miejsce bezpośrednio po zstąpieniu na Maryję Ducha Świętego w zwiastowaniu. Kolekta tej Mszy św. zawiera następującą prośbę:

*Spraw, abyśmy posłuszni natchnieniu Ducha Świętego, mogli nieść Chrystusa braciom i wielbić Ciebie hymnem chwały i świętością obyczajów*³⁹.

Formularz nr 17 „NMP z Wieczernika” nawiązuje do oczekiwania Maryi z apostołami na przyjście Ducha Świętego. Poszczególne modlitwy formularza podkreślają różne aspekty życia w Duchu Świętym, w których Maryja jest wzorem. Kolekta akcentuje przede wszystkim temat modlitwy:

*Panie, nasz Boże, Ty ubogaciłeś darami Ducha Świętego Najświętszą Maryję Pannę modlącą się razem z Apostołami, spraw za Jej wstawieniem, abyśmy napełnieni tym Duchem, mogli trwać jednomyślnie na modlitwie i nieść braciom dobrą nowinę o zbawieniu*⁴⁰.

Modlitwa nad darami akcentuje postawę uległości i szukania chwały Bożej: *abyśmy gorliwie naśladowując Najświętszą Pannę, byli ulegli głosowi Ducha Świętego i szukali we wszystkim Twojej chwały*⁴¹.

Prefacja z kolei podkreśla postawę czuwania oraz miłość:

*Dlatego Najświętsza Dziewica, czuwająca na modlitwie i płonąca miłością, stała się wzorem Kościoła, który ubogacony darami Ducha, czujnie oczekuje drugiego przyjścia Chrystusa*⁴².

³⁷ TAMŻE, 66.

³⁸ TAMŻE, 67.

³⁹ TAMŻE, 36.

⁴⁰ TAMŻE, 91.

⁴¹ TAMŻE, 92.

⁴² TAMŻE.

2.2.4. Kult oddawany Bogu

Życie chrześcijanina jest kultem oddawanym Bogu. Maryja, pierwsza Chrześcijanka, także pod tym względem jest wzorem do naśladowania. Wątek ten pojawia się w różnych formularzach, np. w formularzu nr 8 „NMP z Nazaretu” oraz nr 23 „NMP Świątynia Pańska”. Według Modlitwy nad darami z formularza nr 8, codzienne życie Maryi było ofiarą składaną Bogu:

Panie, nasz Boże, składamy Ci dary na Ofiarę pojednania i chwały i pokornie błagamy, abyśmy za przykładem Dziewicy Nazaretańskiej sami stali się ofiarą świętą i miłą Tobie⁴³.

Cześć oddawana Bogu polega na czystości życia, wysławianiu Boga szczerym sercem i miłości wobec innych. Mówi o tym Modlitwa po Komunii z formularza nr 23:

Posileni świętym Pokarmem, prosimy Cię, Boże, spraw, abyśmy za przykładem Najświętszej Dziewicy Maryi służyli Tobie czystym życiem, czcili Ciebie obecnego w braciach i razem z Maryją wysławiali Cię szczerym sercem⁴⁴.

2.2.5. Pokora i posłuszeństwo

Cnoty pokory i posłuszeństwa ściśle łączą się z postawą postawienia Boga na pierwszym miejscu w życiu. Podkreśla je alternatywna Kolekta z formularza nr 1 „NMP Wybrana Córka Izraela” :

Boże, Ty spełniając obietnice dane ojcom wybrałeś Najświętszą Maryję Pannę, spraw, abyśmy naśladowali wzniosłą Córę Syjonu, która przez pokorę podobala się Tobie, a przez posłuszeństwo przyczyniła się do naszego zbawienia⁴⁵.

2.2.6. Czynna miłość

Jak pisze św. Paweł, spośród wszystkich innych cnót największa jest miłość (1 Kor 13, 13). Również, jak podkreślił Jezus, czyny miłości są jednocześnie świadčeniami o przynależności do Niego (J 13, 35); ściśle zatem łączą się z budowaniem królestwa Bożego.

W przeznaczonym na okres Wielkiego Postu formularzu nr 11 „NMP pod krzyżem Pana (I)”, Kolekta interpretuje obecność Maryi pod krzyżem Chrystusa jako pełne miłości towarzyszenie:

⁴³ TAMŻE, 56. Podobnie Modlitwa nad darami z formularza nr 23. Zob. TAMŻE, 113.

⁴⁴ TAMŻE, 114.

⁴⁵ TAMŻE, 30.

Boże, Ty w tajemniczy sposób dopełniasz mękę Chrystusa w członkach Jego mistycznego Ciała, dręczonych niezliczonymi cierpieniami; Ty chciałeś, aby Twojemu umierającemu Synowi towarzyszyła bolejąca Matka, spraw, abyśmy naśladowując Najświętszą Pannę, z miłością służyli cierpiącym braciom i siostram i nieśli im pociechę⁴⁶.

W niektórych innych formularzach o postawie miłości mówi się w kontekście służby Bogu i Kościołowi. Np. Modlitwa po Komunii w formularzu nr 9 „NMP z Kany” formułuje to następująco:

Posileni świętym darem Ciała i Krwi Pańskiej, prosimy Cię, Boże, nasz Ojcze, abysmy za przykładem Najświętszej Dziewicy, trwając z wiarą przy Chrystusie i spiesząc z pomocą Kościołowi w jego potrzebach, mogli w jedności serc przygotować nadejście Twojego królestwa⁴⁷.

* * *

Biorąc pod uwagę to, że w eucharystii maryjnej okresu przedsoborowego temat naśladowania Maryi był zdecydowanie na dalszym planie wobec takich tematów jak opieka Maryi nad wiernymi i Jej wstawienictwo, trzeba mówić o bardzo dużym ubogaceniu liturgicznej teologii maryjnej, jakie dokonało się w ostatnich dziesięcioleciach. Przedmiotem naśladowania są nie tylko cnoty Maryi odnoszące się do Boga (wiara, pokora, posłuszeństwo), ale także te odnoszące się do relacji z innymi ludźmi (miłość, współczucie w cierpieniu). Maryja jest także przedstawiana jako wzór i inspiracja w ewangelizacji, co jest dzisiaj jednym z podstawowych zadań Kościoła. Można stwierdzić, że teksty liturgiczne zawarte w *Zbiorze Mszy* mogą stanowić cenną inspirację w przepowiadaniu i katechezie o roli Maryi w życiu Kościoła i poszczególnych chrześcijan.

Ks. dr Maciej Zachara MIC
Wyższe Seminarium Duchowne Księży Marianów (Lublin)

ul. Bazylianówka 54B
PL - 20-160 Lublin
e-mail: maciej.zachara@wp.pl

⁴⁶ TAMŻE, 69.

⁴⁷ TAMŻE, 60.

L'imitazione della Beata Vergine Maria nella *Collectio missarum de Beata Virgine Maria*

(Riassunto)

Uno dei temi fondamentali nella teologia e devozione mariana postconciliare è l'imitazione della Beata Vergine Maria. La liturgia è uno dei modi più importanti dell'espressione della fede. Nel periodo dopo il concilio la Chiesa ha riassunto la sua fede circa il ruolo di Maria nella storia della salvezza, in modo eminente, nella *Collectio missarum de Beata Virgine Maria* (il 1986; ed. polacca – il 1998). Come risulta dall'esame del libro (sia l'introduzione che l'eucologia), il tema dell'imitazione della Vergine è molto presente. Il fondamento teologico è l'idea di Maria come immagine della Chiesa. Da questo risulta la spiritualità di imitare le virtù di Maria. L'oggetto di imitazione sono sia le virtù che si riferiscono al rapporto verticale con Dio (la fede, l'ascolto della parola di Dio, l'umiltà, l'obbedienza) che quelle che riguardano anche le relazioni con il prossimo (la carità, la compassione). Alcuni testi liturgici presentano Maria anche come modello della Chiesa evangelizzante. Lo scopo di imitare la Vergine Maria è la piena conformazione a Cristo e l'unione con Dio. Si può dire che l'eucologia della *Collectio* offre degli spunti solidi per una approfondita predicazione e catechesi sul ruolo di Maria nella vita della Chiesa e dei singoli credenti.